

;

Nittedal-eiendom KF

Årlig klima- og miljørapport for 2019

Virksomheten sertifiseres etter følgende kriterier:

Felles kriterier, Renholdsbedrift, Byggeier, Badeanlegg og bassengbad

Sertifikat

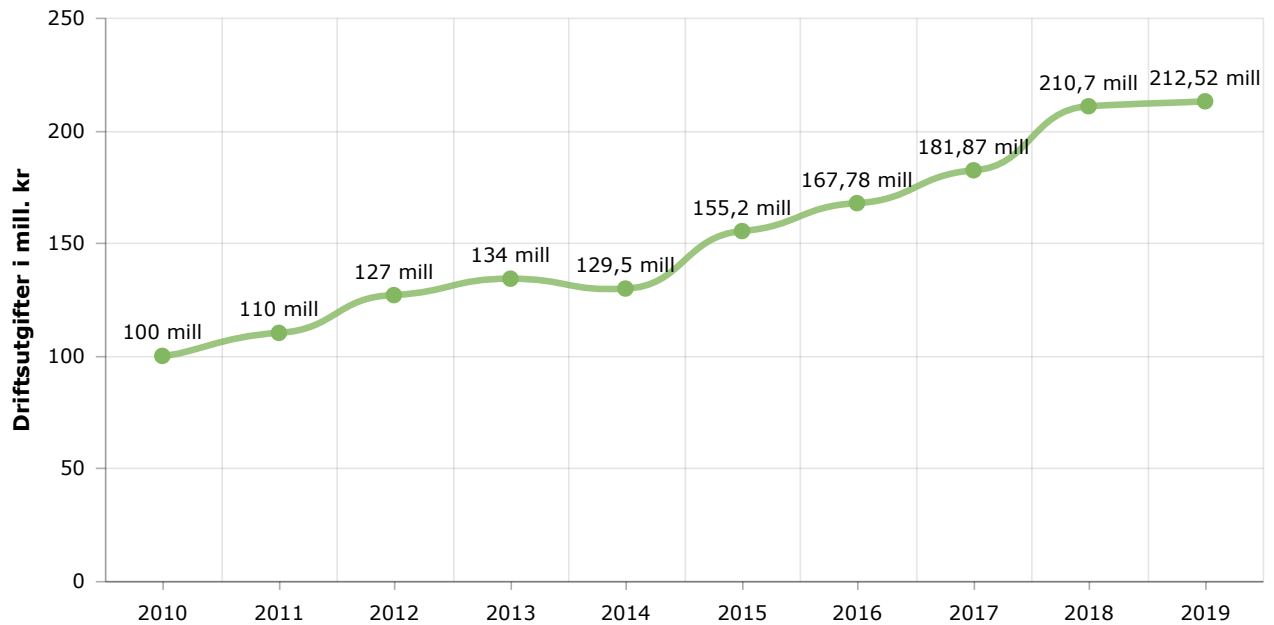
Type: 3-årig

Utstedt: 01 jul, 2017

Utløper: 01 jul, 2020

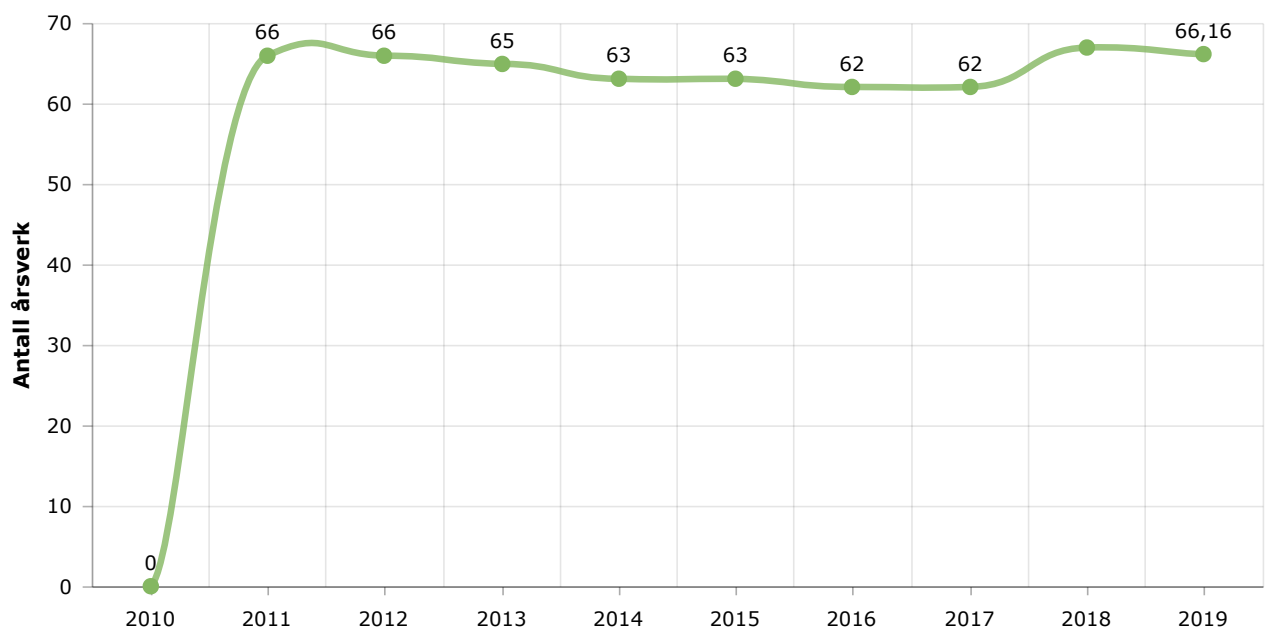
★ Systemkrav

Årlige driftsutgifter (eksklusive avskrivninger)

Antall årsverk for rapporteringsåret

↓ -1% fra 2018

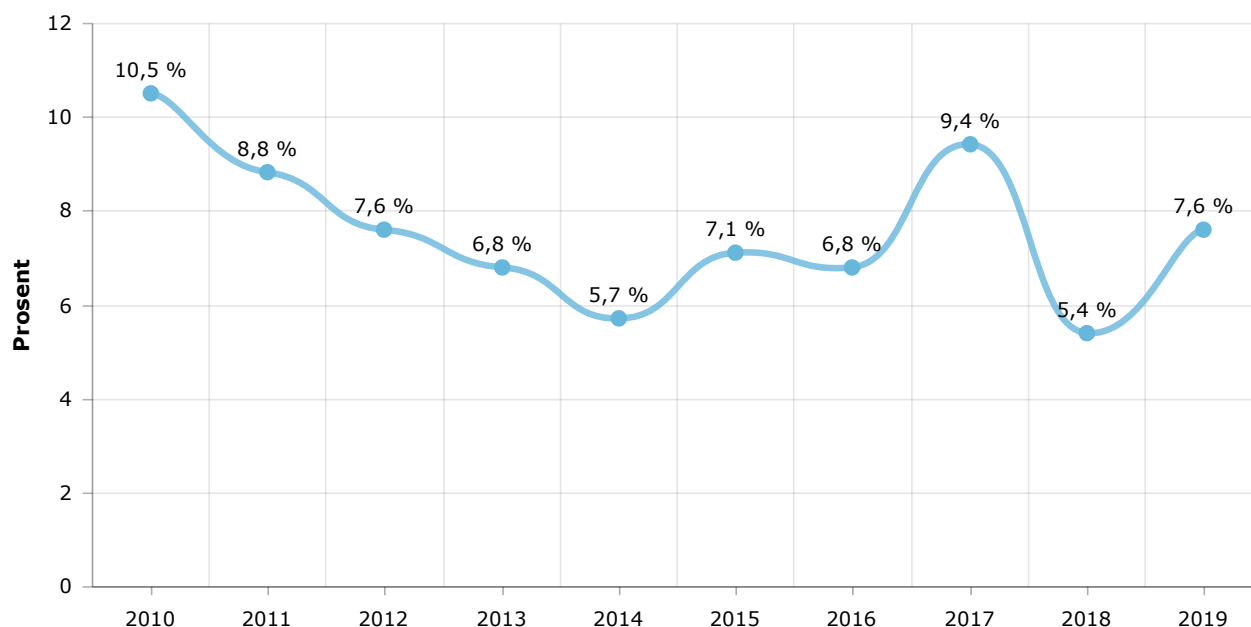
💬 Kommentarer til Systemkrav

Tallene fremkommer som sum driftsinntekter fra årsberetningen. Dvs husleieinntekter, sykerefusjon og mva-refusjon. Tallene er ikke direkte sammenlignbare for 2011, men er enklere å ta ut og sier det samme om utviklingen. Antall årsverk er hentet fra årsberetningen. Bakgrunn for at inntektene øker fra 2015 til 2019 skyldes høyere investeringstak (lån og avdrag har økt).

Arbeidsmiljø

Sykefravær i prosent

↑ 40% fra 2018

Kommentarer til Arbeidsmiljø

Det er i hovedsak langtidsfraværet over 40 dager som er høyt. Korttidsfraværet er på 2,1 %. Det rapporteres om at sykefraværet skyldes slitasje, muskel- og skjelettsykdommer, lav fysisk form og lettere psykiske lidelser og stressbelastninger.

Helseprofilundersøkelser:

Som et ledd i HMS-arbeidet ble det besluttet å iverksette helseprofilundersøkelser for alle ansatte i 2018. Dette som et målrettet prosjekt for å ansvarliggjøre og bygge opp sunne vaner (kosthold og helse hos de ansatte) i tillegg til å øke nærværet.

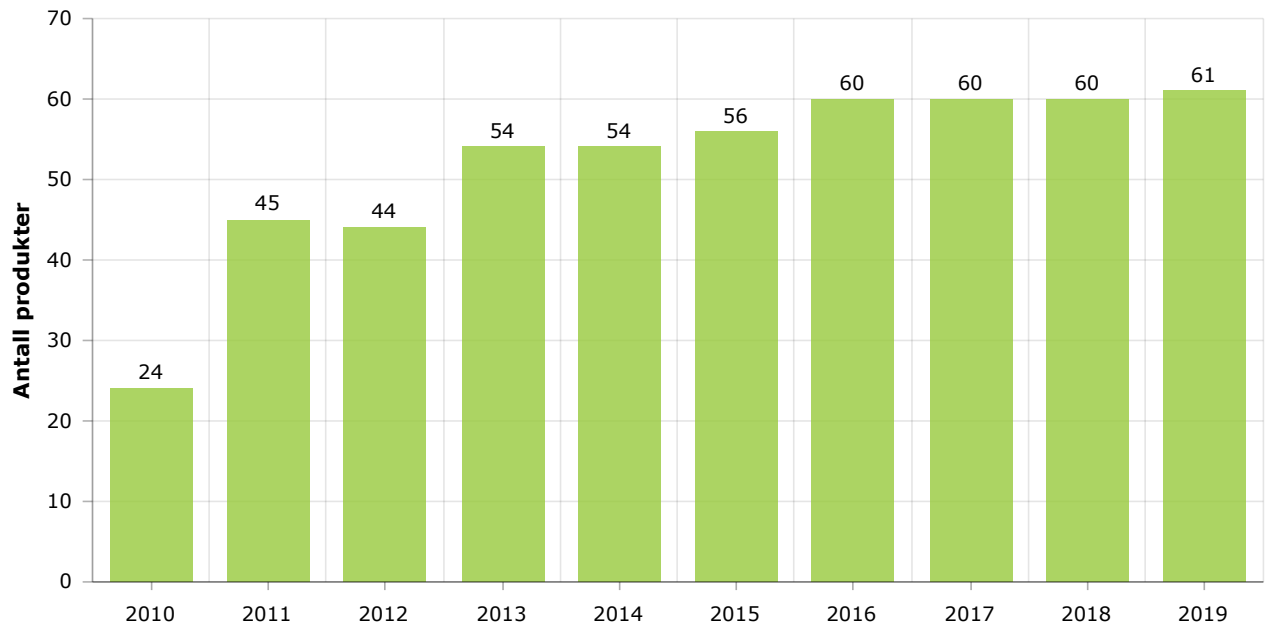
I prosjektet ble det satt et mål om at sykefraværet skulle reduseres med 25 % for alle grupper utfra nivået for sykefraværet for 2017. Resultatet fra 2019 viser god måloppnåelse for alle områder med unntak av drift og vedlikehold som ligger rett under målet med 15 % reduksjon i fraværet utfra 2017-nivået.

Helseprofilprosjektet ble videreført i 2019, hvor fokuset var egentrening. I en felles helsedag ble det demonstrert ulike enkle fysiske øvelser (intervalløping i trapper, trening med strikk, Yogaøvelser, styrketrening), de ansatte fikk treningsprogram, testet El-sykler og et felles foredrag om hvordan vi skal nå målene vi har satt oss. Alle ansatte inngikk en intensjonsavtale hvor de forpliktet seg til å ta vare på egen helse og de som ønsket skrev opp sitt personlige mål.

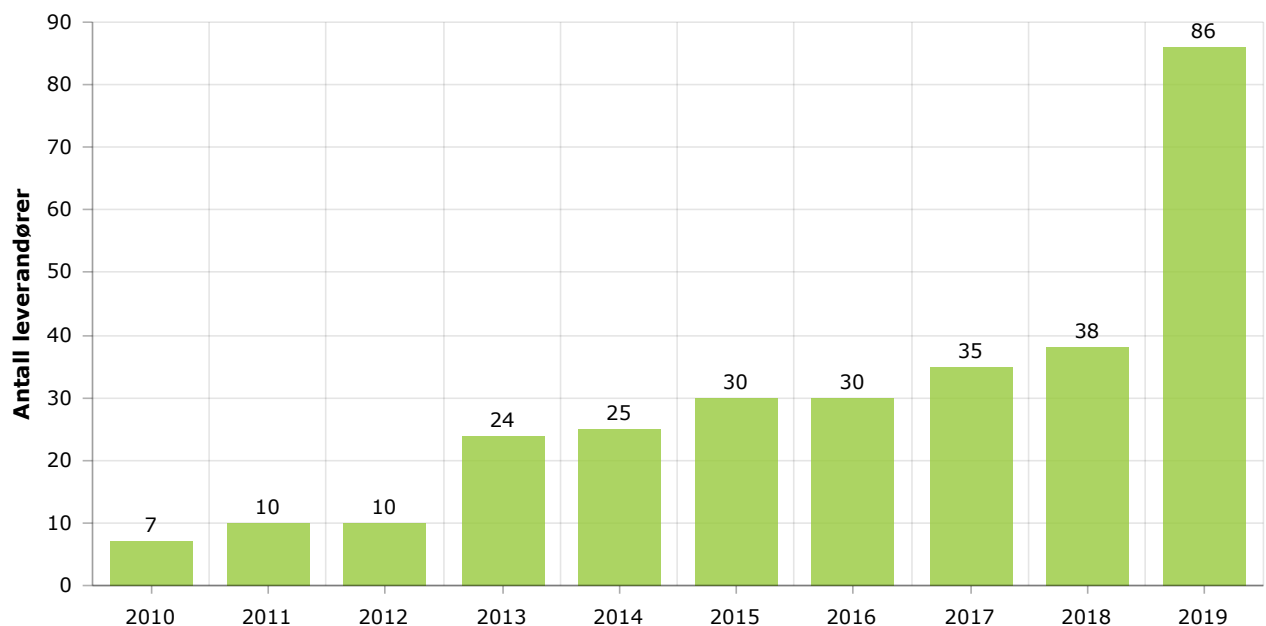
Antall miljømerkede produkter til egen drift (frivillig å fylle ut)

↑ 1% fra 2018

Antall leverandører som har et sertifisert miljøledelsessystem som Miljøfyrtårn, ISO 14001, EMAS eller tilsvarende.

↑ 126% fra 2018

 Kommentarer til Innkjøp

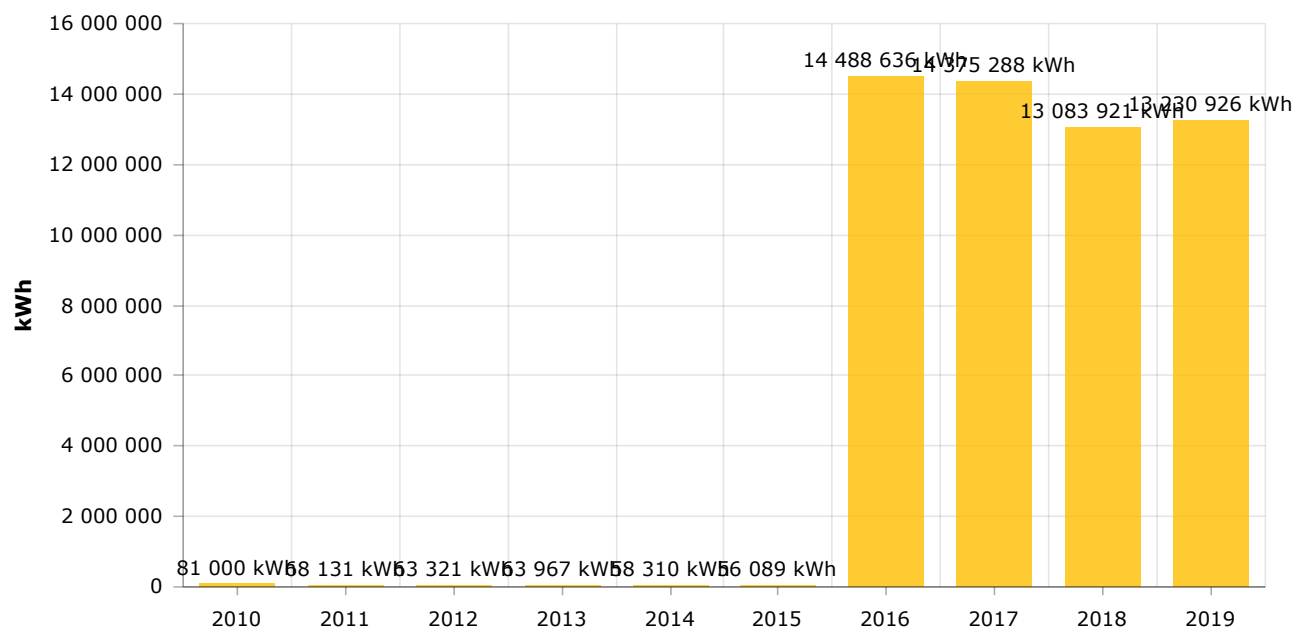
Miljømerkede produkter: 26 på renhold, 25 på drift og vedlikehold og 10 på administrasjonen. Lista over leverandører som er sertifisert ligger her: T:\Nittedal - Eiendom KF\6400 Administrasjon\internkontroll\Miljøfyrtårn\leverandører.

Årsaken til økning i antall leverandører settes i sammenheng med at vi utfører stadig mer vedlikehold og det er igangsatt flere store investeringsprosjekter med strenge klima/miljø krav.

⚡ Energi

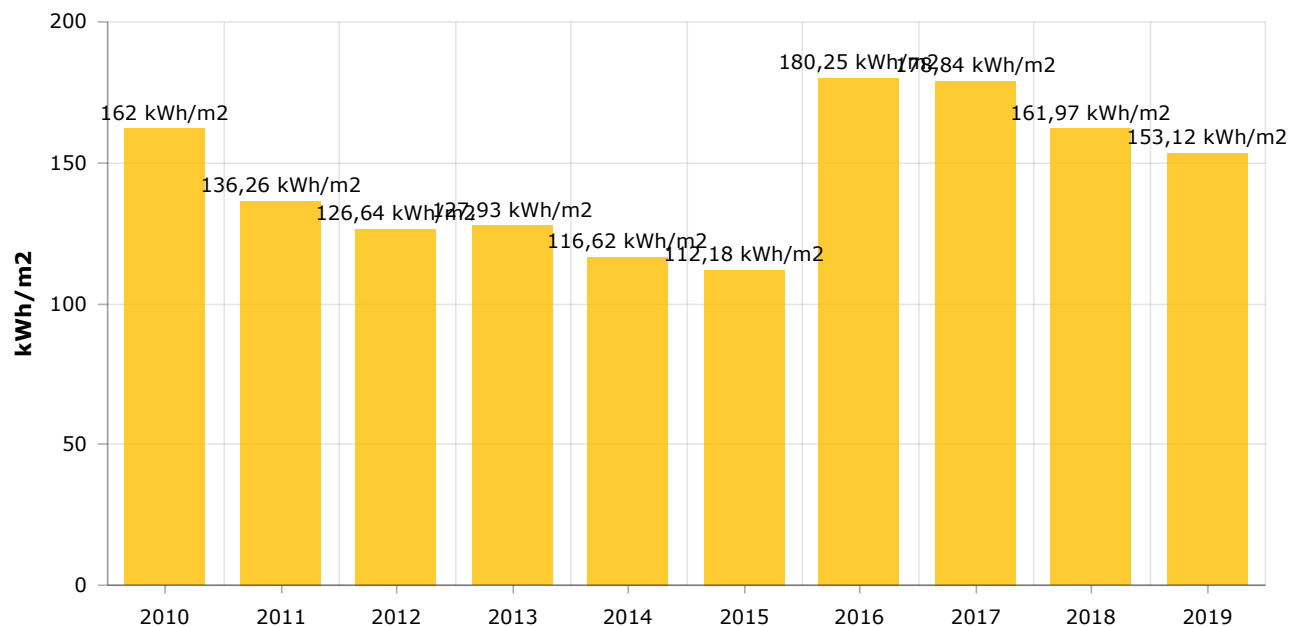
Energiforbruk

↑ 1% fra 2018

Energiforbruk pr. kvadratmeter

↓ -5% fra 2018

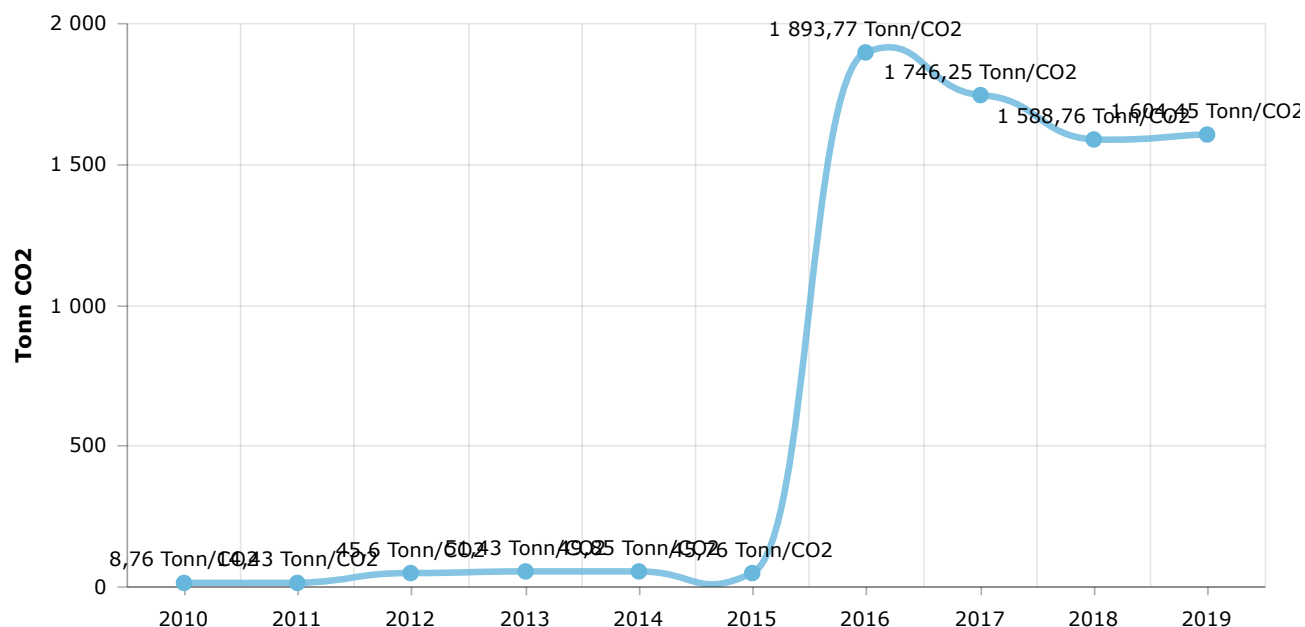
Kommentarer til Energi

Fra 2016 rapporteres det på forbruket fra 32 yrkesbygg, gitt av rapporten årsrapport ENØK. Bakgrunn for dette er at foretaket ble re-sertifisert i 2017 og tilfredsstiller nå krav som gårdeier. I gårdeierkravet ligger det å føre oppfølging av energibruket i hele bygningsmassen. Dette er temperaturkorrigerede tall. Gjennomsnittstemperaturen i 2019 var 5,3 grader, dvs 0,3 grader kaldere enn for 2018. Sammenlignet med 2018 er forbruket ytterligere redusert.

Det ble i perioden 2015-2018 gjennomført et EPC-prosjekt i bygningsmassen (energisparekontrakt med garanti) og byggene er nå inne i garantitid. Dette samt systematisk energioppfølging er årsaken til at forbruket er redusert.

⚡ CO2

CO2 totalt

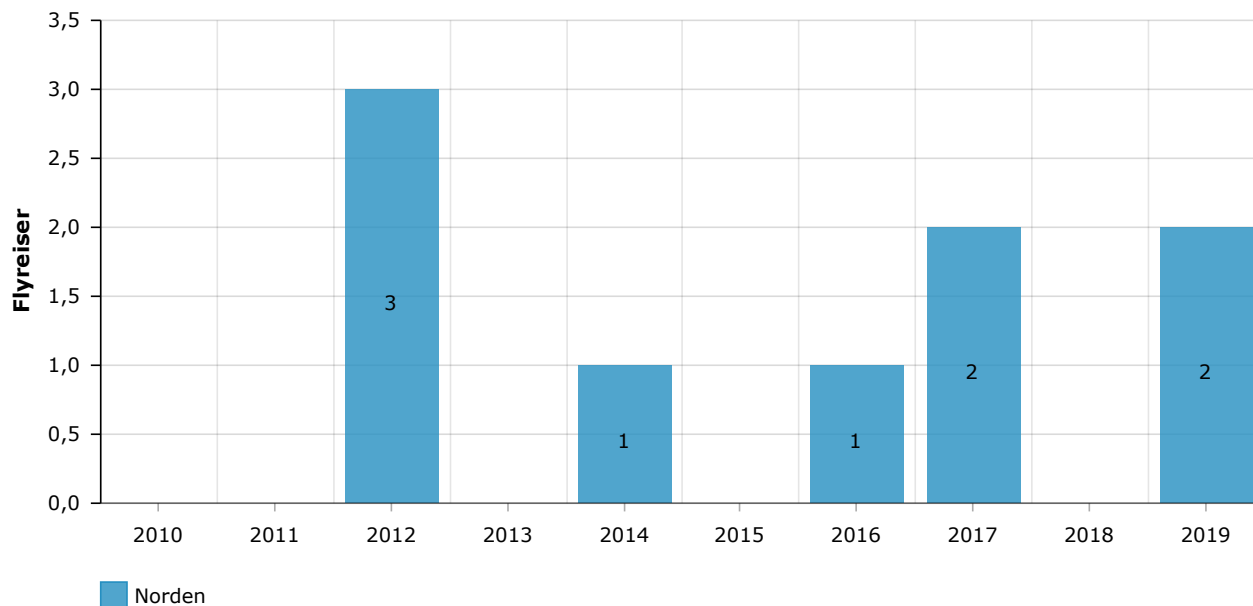

Kommentarer til CO2

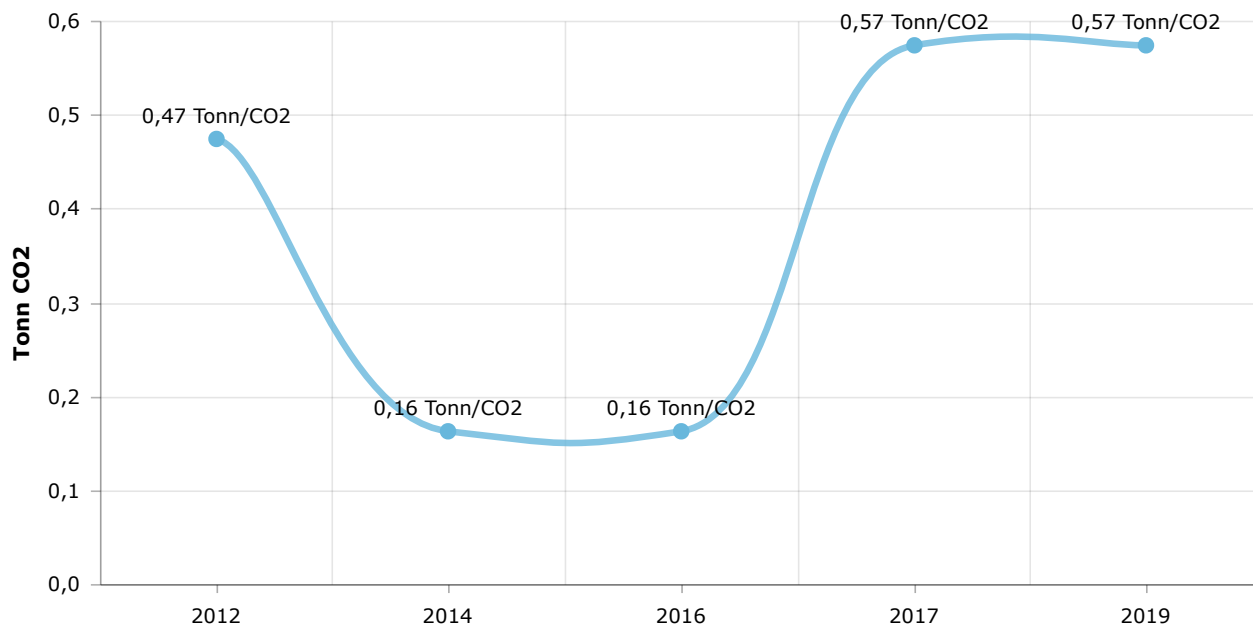
I klimaregnskapet er restavfallet (CO2 utslippet) kun fra foretakets egen kontordrift, mens energiforbruket er for kommunens samlede forbruk.

Transport

Flyreiser

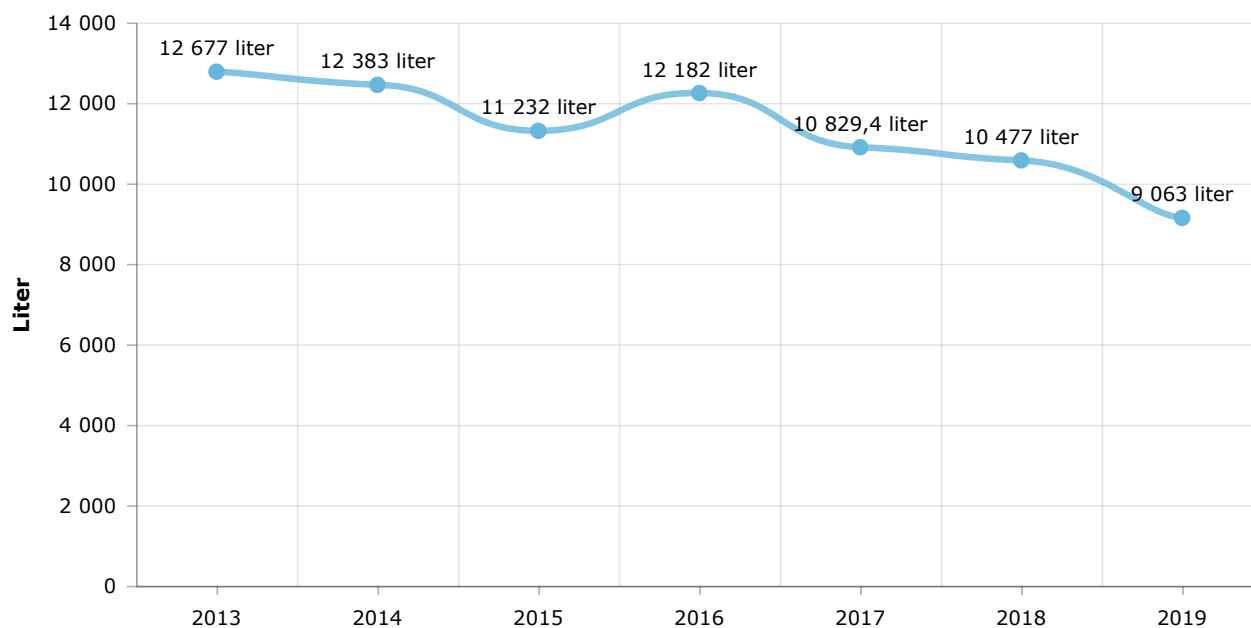

CO2 utslipp fra flyreiser

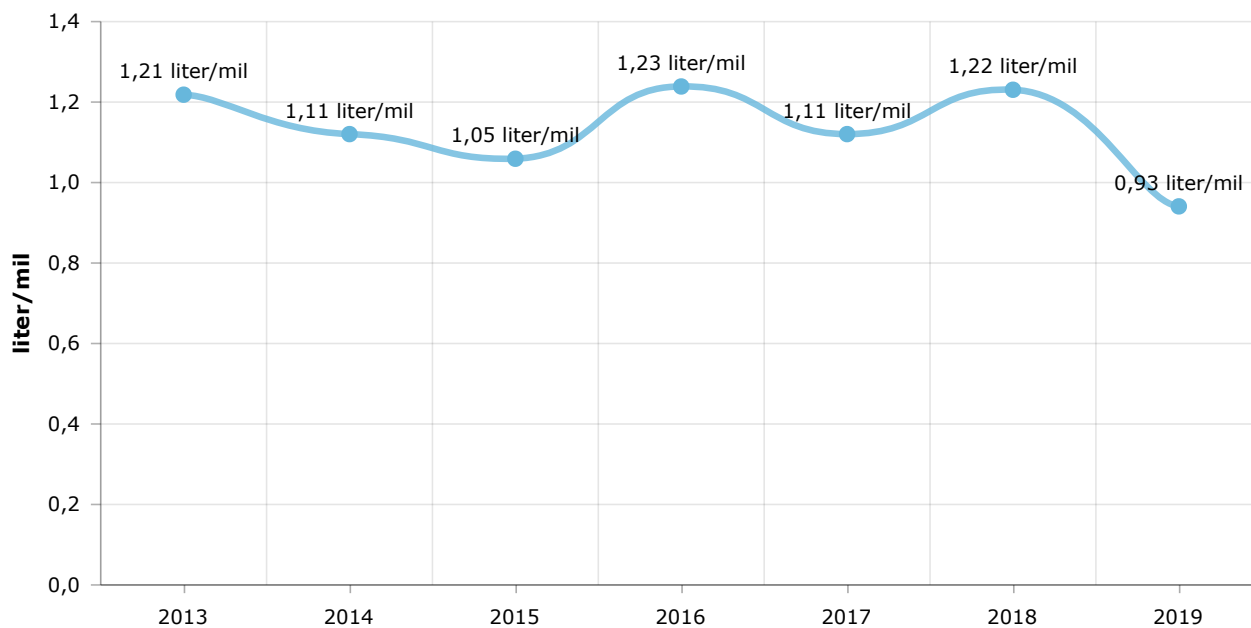
Drivstofforbruk, totalt

↓ -13% fra 2018

Drivstofforbruk per mil

↓ -23% fra 2018

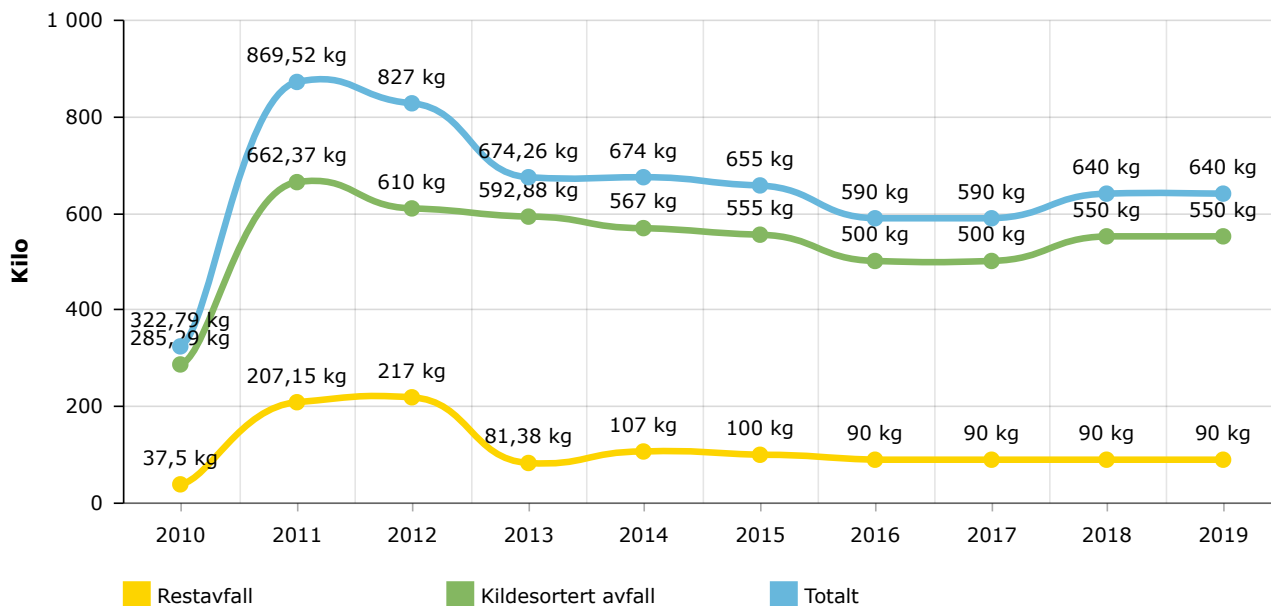

🗨 Kommentarer til Transport

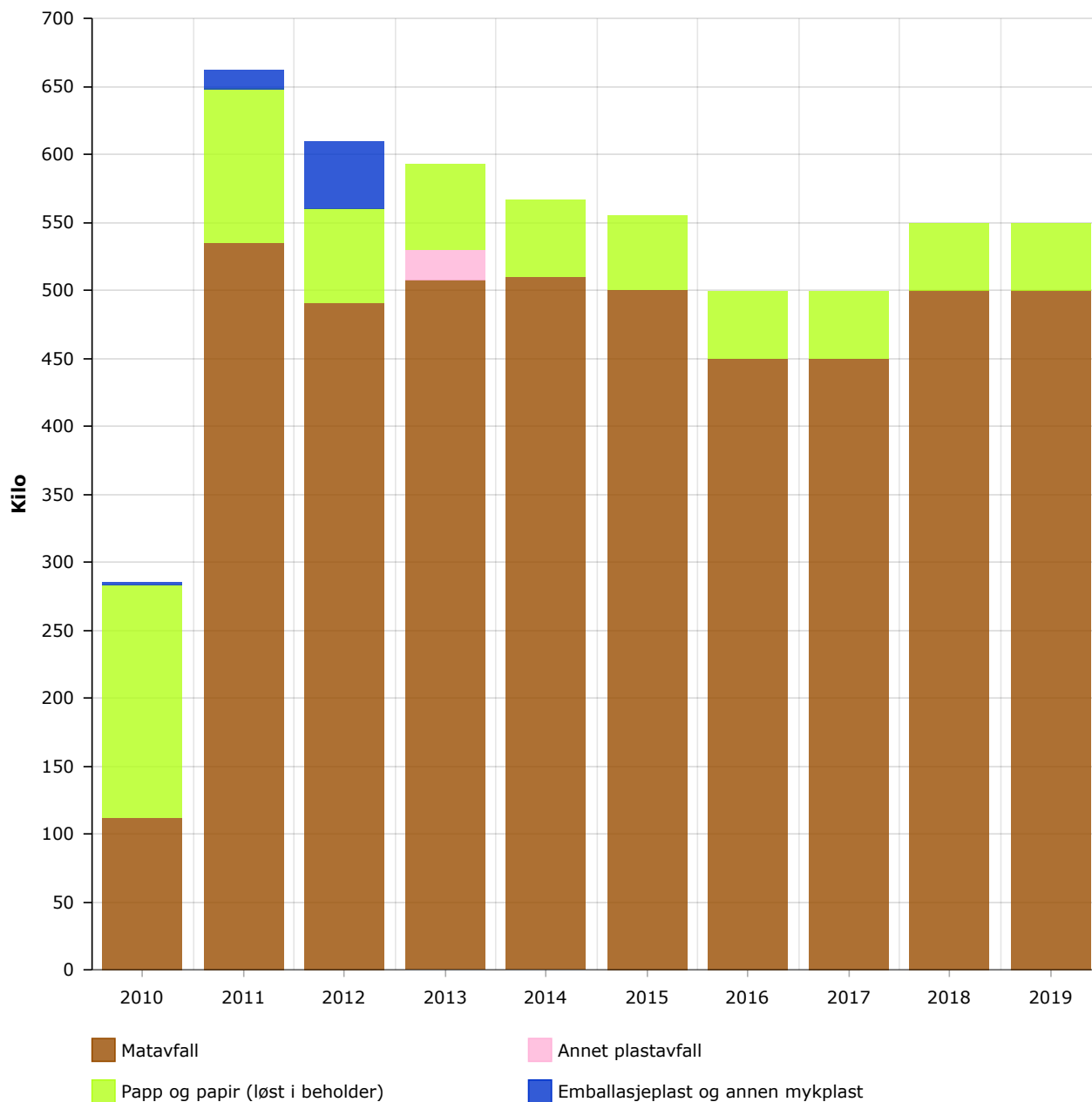
I 2012 ble det anskaffet en lastebil for å gjøre arbeidsoppgavene enklere for de ansatte i uteteamet. Dette var en eldre lastebil som var i kommunens eie og som vi overtok fra en annen enhet. I 2014 ble tre eldre biler erstattet med leasingbiler. Ved innkjøp blir det lagt vekt på å anskaffe bil med lavt utslipp. Kjørebok ble innført fra 1/1-11. I 2018 er det anskaffet to traktorer til vintervedlikehold for driften.

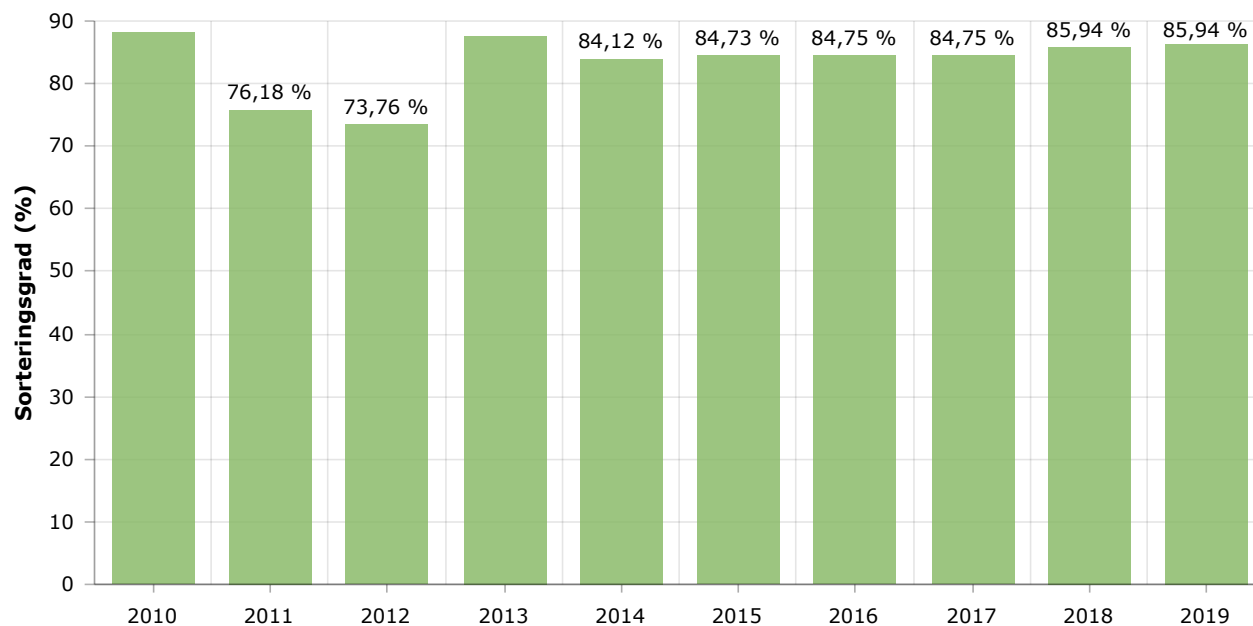
Avfall

Kildesortert avfall

Sorteringsgrad

💬 Kommentarer til Avfall

Avfallsmottaket for Nittedal-eiendom KF er ROAF. Renovatøren har oppgradert anlegget sitt og det sorterer ut plast fra restavfallet. Plasten sorteres i 5 fraksjoner. Nøkkeltallberegningen forholder seg til alle ansatte i foretaket.

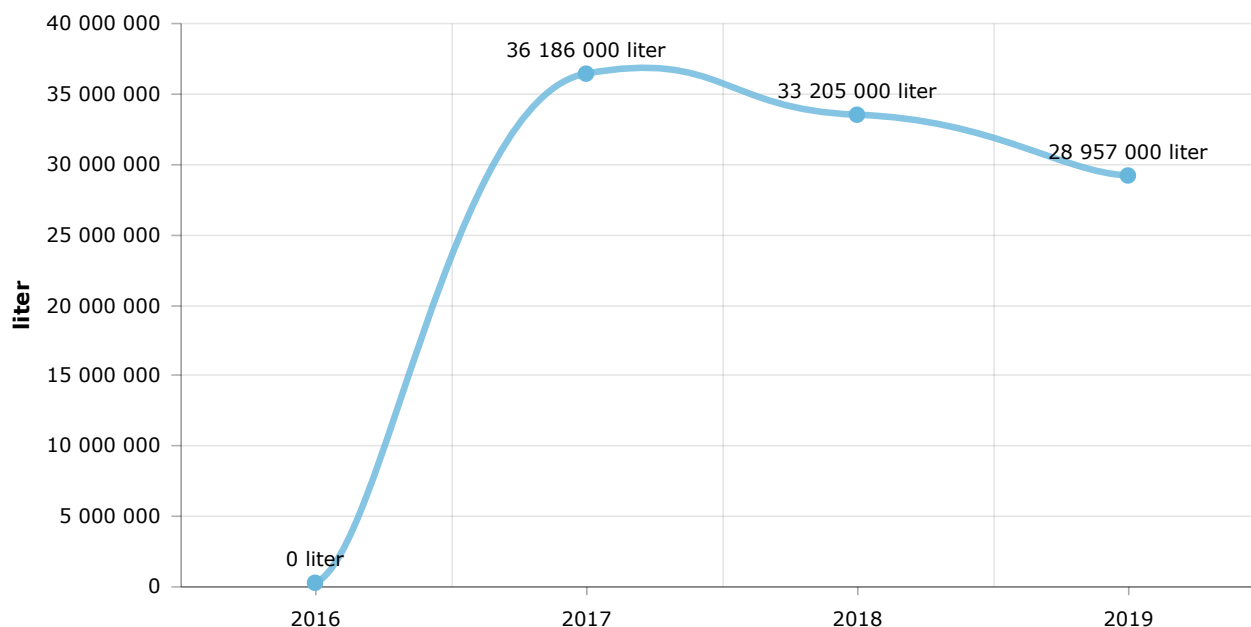
Kontorvirksomheten har 15 ansatte. Alle møterom er tilrettelagt med datatilgang og storskjerm, dette reduserer behov for å skrive ut agenda og andre møtepapirer. Politiske møter og styremøter foregår også elektronisk. Vi har anskaffet bærbar mikrofon/kamera og høyttaler som benyttes til skapemøter. Alle våre virksomheter er tilrettelagt for å kildesortere i 5 fraksjoner:

- matavfall
- papp og papir
- restavfall
- glass og metall
- el-artikler

★ Vannforbruk

Vannforbruk

↓ -12% fra 2018

💬 Kommentarer til Vannforbruk

Registrert vannforbruk er for de samme yrkesbyggene som energiforbruket er registrert for. Nittedal u-skole ble revet sommeren 2018 og er den største årsaken til at vannforbruket er redusert kraftig fra 2017. Raset på Li høsten 2019 medførte at Lihallen og bassenget var stengt i 2 mnd som medførte at garderobeanlegget ikke var i bruk og at det var mindre utskifting av bassengvann.

kommentarer til kjemikalieforbruket:

I 2017 ble det kjøpt inn følgende produkter (daglig rengjøring 77 liter, hovedrent 92 liter, klisterfjerning 250 liter). Dette kan variere fra år til år grunnet lagerbeholdning.

I 2018 ble det kjøpt inn (daglig rengjøring 66 liter, 132 liter hovedrengjøring og 300 liter til klisterfjerning) Vi bruker microfiber og vann til daglig renhold, men bruker noe kjemi til sanitærrengjøring.

Gjennomførte tiltak

Arbeidsmiljø

Det gjennomføres årlig medarbeiderundersøkelser. Det er gjennomført undersøkelser årlig siden 2012. I 2017 ble det ikke gjennomført undersøkelse siden kommunen ville teste ut nytt kartleggingssystem. Undersøkelsen gjennomført des 2018 var av type 10-faktor. Neste undersøkelse blir gjennomført tidlig i 2020. Det er gjennomført livsstilskurs for drift/vedlikehold og renhold i 2016 og 2017. Administrasjonen hadde livsstilskurs i 2016. I 2018 har alle ansatte deltatt i et helseprofilprosjekt i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Alle har fått tilbud om to helseprofiltester og det har vært gjennomført en rekke tiltak både på individ nivå og på gruppenivå. Resultatet etter andre gang testen viser at sykefraværet har gått ned og at mange ansatte har hatt positiv utvikling i helseparametere relatert til oksygenoptak, blodtrykk og rapporterte helseplager (rygg/nakke/skulderplager/hodepine og tretthet). Helseprofilundersøkelsen ble fulgt opp i 2019 med en helsedag i samarbeid med bedriftshelsetjenesten hvor det var fokus på hvordan når man egne mål, kosthold og trening. Det ble gjennomført trening i gruppe som rullerte gjennom dagen. Styrketrening, intervalltrening, trening med strikk og yoga.

En leder og et verneombud gjennomførte grunnkurs i HMS i 2017. Førstehjelpskurs for drift og vedlikehold gjennomføres jevnlig, kurs/gjennomgang av datablader for renhold og drift og vedlikehold, kurs i drift av basseng, termofotografering, personløftekurs, kurs og kontroll av farlig utstyr/maskiner, kurs i El-sikkerhet, kurs i endringer i plan- og bygningsloven og motivasjonskurs for alle ansatte. I 2015 ble det gjennomført et fellesseminar for alle med tema som yrkesstolthet, arbeidsglede og lønnsom eiendomsforvaltning. I 2016 ble det gjennomført et fellesseminar med informasjon og refleksjon rundt tema rettigheter og plikter i forbindelse med sykefravær. 8 renholdere har bestått prøven og har nå fagbrev som renholdsoperatør. Det gjennomføres 5 vernerunder årlig, fra 2017 er vernerundene blitt satt bedre i system. Ansatte i drift og vedlikehold har gjennomgått en helsekontroll og de har fått tilbud om vaksine (hep A + B og stivkr, polio, difteri og kikhoste). Ansatte i renholdstjenesten uten fravær eller med 1 fraværsdag gjennom hele året har fått en nærværblomst. Det er gjennom året gjennomført sosiale arrangement som tiltak for å opprettholde og forbedre det gode arbeidsmiljøet. Sommerlunsj og julelunsj på Mortens kro er populære arrangement. I tillegg er det gjennomført individuelle sosiale arrangementer som matlaging, leirdueskyting og gåturer. Det er ikke registrert skader på egne ansatte. Det er utarbeidet en egen SHA-plan for større byggeprosjekter. Vi har anskaffet system HMS-REG som er tatt i bruk på to byggeplasser. Dette systemet sikrer enklere kontroll av bemanningen på byggeplassen i forhold til seriøsitetsskrav og allmengjæringsloven. Internkontrollen er revidert i 2017 og årlig velges det ut temaer som gjennomgås og revideres. Nittedal-eiendom KF deltok med tre lag i sykkel og gå til jobben aksjonen. Fra 2018 er det tatt i bruk elektroniske sykkelmeldinger.

Innkjøp og materialbruk

Det brukes et elektronisk dataverktøy for både renholdstjenesten og drift- og vedlikeholdstjenesten. Dette har medført at informasjonen og arbeidsoppdrag kommuniseres elektronisk. Avvikshåndtering skjer elektronisk, mange rutiner og skjemaer er lagt inn i systemet som feks skjema for vernerunder. De ulike fagenhetene jobber hele tiden med å utvikle systemet og implementere nye bruksområder som både effektiviserer våre tjenester og som bidrar til mindre papirbruk. Dette systemet forbedrer internkontrollen og gjør alle driftsbøker og renholdsrutiner elektroniske, dvs at behovet for permer og papir elimineres. Det er anskaffet en app for enkel tilgang til HMS-datablader. Det er laget en QR-kode pr bygg som inneholder alle kjemikalierne renholderne benytter pr bygg. QR-koden henger lett tilgjengelig på renholdstrallen. Renholdstjenesten har tatt i bruk datasystemet Clean pilot. Dette dataverktøyet er tilgjengelig i I-pad og gir renholderne tilgang på digitalerenholdsplaner, rutiner og annen relevant informasjon. Foretaket har eget kontrollmedlemskap i Grønt punkt Norge. Det sendes ut jevnlig oppfordring til rammeleverandører eller andre kontraktsparter om å bli miljøsertifisert bedrift. Flammen kulturhus ligger på fyllmasse med glasopor. Det vil si fyllmasse utviklet fra gjenbrukte glass og flasker.

Avfall

Skriveren er stilt inn med tosidig og svart/hvitt utskrift. Sikkerprint er innført for alle kontoransatte, dette medfører færre utskrift i tillegg til sikrere utskrifter. De fleste møterom er utstyrt med elektroniske løsninger som bidrar til at arbeidsmøter kan gjennomføres uten å ta utskrift av agenda og andre sakspapirer. Det er også anskaffet bærbar mikrofon/kamera og høyttaler for å gjennomføre Skypemøter. Avfallsmottaket til ROAF utfører sortering i flere fraksjoner enn tidligere, også mat og plast. Alle våre bygg er tilrettelagt for sortering i 5 fraksjoner: restavfall, papp/papir/mat, glass/metall og el-avfall. I kontoret sorterer vi nå følgende fraksjoner; mat, el, papp/papir og restavfall. Restavfallet sorteres ytterligere hos ROAF hvor bl.a plast og metall sorteres ut. Det medfører at historiske tall er vanskeligere å sammenligne, men det viktigste er at avfallet i dag håndteres på en bedre måte. Foretaket har tatt i bruk elektronisk faktura og e-handel. Reiseregninger, ferie, fravær og egenmeldinger administreres i dag elektronisk som også reduserer bruk av penn og papir. Det samme gjelder for sykkelmeldinger som siden 2019 har vært elektroniske via Altinn og NAV.

Energi

EPC-prosjektet med ENØK tiltak i deler av bygningsmassen har pågått siden 2015. I 2018 var alle tiltak gjennomført og vi er nå inne i garantidperioden. Dette er tiltak som innstallering av varmepumper, utskifting og oppgradering til LED-belysning, utskifting av ventilasjonsanlegg mm.

Fra 2017 rapporteres energiforbruket på hele bygningsmassen og ikke bare for deler av rådhuset slik som før re-sertifisering som gårdeier.

I alle bygg følges energiforbruket opp via SD-anlegg og et energioppfølgingssystem med ukentlig oppfølging av energi og vannforbruk for å avdekke avvik raskt. Bygging av ny barnehage på Åneby ble sluttført sommeren 2016. Barnehagen har høye krav til energi, energinivå B dvs lavenerginivå. Rotnes kirke har lavenerginivå B, bygget har felles energibrønn med kulturhuset som har lavenerginivå A. Ny barneskole og ny ungdomsskole er under oppføring. U-skolen ferdigstilles høsten 2020 og barneskolen ferdigstilles høsten 2021. Disse byggene oppføres som Breeam Excellent bygg med passivhus standard.

- Loven om å utfase bruk av mineralolje i kommunale bygg innen 2020 har vi ivaretatt på følgende måte:
  - o Fyrkjelen på Hagen skole har blitt bygget om slik at det kun brukes Bio-olje.
  - o Fyrkjelen på Li hallen er stengt ned, og oljetanken er rengjort og avstengt
  - o Fyrkjelene på Døli, Nygård barnehage og Rådstua blir, men kun til bruk som beredskap dersom varmepumpen eller el-kraft forsvinner

Transport

Det ble i 2017 gjennomført økokjøringskurs for alle ansatte som bruker tjenestebiler daglig. Tidligere har de ansatte fastsatt et mål om å redusere transportbruken og dette har vært diskutert med de ansatte og årsresultatene fra miljørapporten er presentert for dem. I 2014 ble tre eldre biler skiftet ut med nye biler. I 2015 ble en eldre bil skiftet ut til ny leasing varebil og i 2016 ble ytterligere en bil skiftet ut med ny leasing varebil. I 2017 har foretaket fått sin første el-bil. Kommuneplanen har vedtatt mål i forhold til ladepunkter for el-biler. Dette kravet er førende for alle nye byggeprosjekter. Det er tilrettelagt for ladepunkter for rådhuset, idrettshallene, sykehjemmene, Åneby barnehage og parkeringsplassen utenfor kirken og kulturhuset er tilrettelagt med 30 p-plasser. Det er også etablert ladepunkter for flere bygg.

Utslipp til luft og vann

Desentral avløpsprosjekt ble gjennomført på prosjekt utvidelse av Sørli skole. Ny skolefløy ble ikke tilknyttet avløpsanlegget. Gråvann infiltreres i grunnen og svartvann går i septiktank for bruk til jordbruk.

Inneklima:

Foretaket tilstreber å drifte byggene slik at inneklima ivaretas på en positiv måte. Alle ventilasjonsanlegg følges opp med ettersyn, service og vedlikehold. Flere ventilasjonsanlegg er blitt rensset og flere aggregater er skiftet ut. Dette er positive tiltak for inneklima i bygningsmassen. Over flere år har barn i barnehage og skolene tatt i bruk innesko som et godt inneklimatiltak. Et annet tiltak som har vært brukt lenge med gode resultater er matteløsninger i inngangspartier. Dette er matter som binder smuss og fuktighet og reduserer forurensning av lokaler. Matter i tillegg til tilrettelegging med skraperister utenfor inngangspartiene bidrar positivt til inneklima inne i byggene.

Annet

Nittedal Kommune har vedtatt et ambisjonsnivå for nye byggeprosjekter om å at byggene skal sertifiseres som BREAM NOR ambisjonsnivå Excellent. Nittedal-eiendom KF vant kåringen Norges beste eiendomsforvaltere i 2016 og i 2019.

Det er blitt utarbeidet en veileder for klimanøytralt sentrum i samarbeid med planenheten i kommunen. Rådhuset/rådhuskvartalet er en sykkelvennlig arbeidsplass og har oppnådd nivå bronse.

Handlingsplan

Miljøpolicy med konkrete mål for helse, miljø og sikkerhet

Den overordnende målsetning med HMS-policyen er å fremme et systematisk forbedringsarbeid i foretaket innen:

- helsefremmende arbeidsmiljø som stimulerer til arbeidsglede og engasjement
- forebygging av helseskader eller belastningsskader hos den ansatte
- sikre forsvarlige elektriske anlegg og utstyr
- verne bygninger, utstyr og materielle verdier mot brann, flom, vannlekkasje eller annen skade
- trygge og sikre byggeplasser
- verne det ytre miljøet mot forurensning og en tilfredsstillende behandling av avfall

I klima og energiplanen 2019-2030, er det vedtatt at klimafotavtrykket for kommunal virksomhet skal reduseres med 50 % innen 2030 og med 80 % innen 2040 sammenlignet med utslippsnivået i 2001. Basert på klimaregnskapet fra 2015 utgjør Nittedal-eiendom KF 24% av klimafotavtrykket for kommunal virksomhet.

- Ha fokus på bærekraftig valg av tomter, beliggenhet, arealdisponering, transporttilbud og reduksjon av energibruk
- Kommunens bygningsmasse skal skape trygghet og være et positivt og attraktivt bidrag for nærmiljøet
- Foretaket skal, primært for nybygg, ligge i forkant av minimumskrav
- Ved planlegging av nye formålsbygg skal det legges inn høye miljøambisjoner. Formålsbygg som er egnet skal miljøsertifiseres. Ambisjonsnivå skal for hvert enkelt prosjekt baseres på en kost-nyttebetraktning
- Foretaket skal være sertifisert etter Miljøfyrtårnstandarden
- Arealeffektive bygg (reduert areal pr. innbygger/ansatt/elev)
- Brukere av bygninger har fått opplæring, tar ansvar og opptrer energiklokt

Energi

- Energiforbruket skal reduseres på alle nye bygg og fornybar energi skal benyttes
- I kommunens egne bygg skal energibruken per kvm reduseres med 25 % innen 2020 sammenlignet med 2015-nivået (temperaturkorrigert forbruk). Pr 2019 er det oppnådd en reduksjon på 18 % fra 2015-nivået.

Miljø

- Fokus på godt inneklima med klimavennlig materialbruk og energikilder
- Benytte byggematerialer med lav miljøpåvirkning (inkludert bundet karbon) gjennom hele byggets livsløp for å redusere CO2 utslippet, for eksempel massivtre
- Vurdere ombruk av byggematerialer
- Vurdere fossilfri anleggsplass i byggeprosjektene
- Det skal ikke benyttes produkter som inneholder helse- og miljøfarlige stoffer fra Prioriteringslisten (Miljødirektoratet). Det skal velges lavemitterende materialer og det skal velges materialer som er egnet for gjenbruk og materialgjenvinning (BREEAM krav nye prosjekt MAT 01 = minimum 4 poeng)
- Foretaket skal i forbindelse med anskaffelsesaktiviteten redusere miljøbelastningen ved å stille relevante miljøkrav til leverandører og leveranser
- Foretakets krav til Rent og Tørt bygg skal hindre at forurensninger eller fuktbelastning i byggeperioden skal belaste inneklimaet i ferdig bygg, og sikre arbeidsmiljøet på byggeplassen i forhold til personskader og helsefare. (BREEAM krav nye prosjekt HEA 02 = minimum 4 poeng)
- Nittedal kommune

Arbeidsmiljø: Mål, sykefravær

6,8 %

Arbeidsmiljø: Tiltak

Mål for sykefraværet er å ligge under kommunens overordnede mål på 6.8 %. Det skal utarbeides en handlingsplan for HMS-arbeidet for 2020. Det er en målsetning om å gjennomføre 5 vernerunder i året. Ergonomikurs for drift og vedlikehold samt renholdspersonell.

Helseprofilprosjektet følges opp i 2020 med re-testing av alle ansatte, dette for å vurdere langtidseffekter. Felles gå-turer, etablere lag i sykle- og gåaksjonen, medarbeidersamtaler og medarbeiderundersøkelse. Fellessamling for alle ansatte for å styrke arbeidsmiljøet og samholdet på tvers av faggrupper.

Innkjøp: Mål, miljømerkede produkter eget bruk (frivillig)

60 produkter

Innkjøp: Mål, Miljøsertifiserte leverandører

38 leverandører

Innkjøp og materialbruk: Tiltak

Det forventes ikke endring i antall miljømerkede produkter og miljøsertifiserte leverandører. Det skal ikke benyttes produkter som inneholder helse- og miljøfarlige stoffer fra Prioriteringslista (klima- og miljødirektoratet). Det skal velges lavemitterende materialer og det skal velges materialer som er egnet for gjenbruk og materialgjenvinning.

Energi: Mål

135 kWh per kvadratmeter

Energi: Tiltak

I forhold til nytt krav som gårdeier legges det inn tiltak for hele bygningsmassen, ikke bare for rådhuset.

Følge opp EPC-prosjektet i garantitiden slik at vi oppnår årlig beregnet besparelse. Årlig energibesparelse er estimert til 3,9 GWh/år og effektreduksjon på 848 kw/år, med en årlig besparelse på 2,9 mill kr. Inntjeningstiden for tiltakene inkl ENOVA støtte er 10 år. Det er urealistisk å forvente at man oppnår full effekt før etter et år med drift etter at tiltakene er ferdigstilt. I 2018 ble Nittedal u-skole med Bjertnes bhg avviklet og bygget ble revet. Modulbygg er blitt satt opp som erstatning og barnehagen er utvidet fra 3 til 5 avdelinger. Rotnes skole ble utvidet med paviljong for fire klasserom.

Delmål eksisterende bygg:

I kommunens egne bygg skal energibruken pr kvm reduseres med 25 % innen 2020 sammenlignet med 2015 tall (temperaturkorrigert forbruk).

Dette delmålet medfører at spesifikt forbruk i 2020 er 135 kwh/kvm.

For nye byggeprosjekter legges kommuneplanens vedtatt mål i forhold til ladepunkter for el-biler, til grunn.

Transport: Mål, total mengde drivstoff (frivillig)

8500 liter

Transport: Mål, drivstofforbruk pr. mil

0,9 liter pr.mil

Transport: Tiltak

Ved utskifting av nye biler vektlegges det biler med lavere utslipp. Målet er at alle bilene skal være fossil- og utslippsfrie i 2025.

Fra 2014 til 2019 er det oppnådd en reduksjon på 26,8 % i drivstoff. Målet for 2020 er å opprettholde 2019-nivå eller lavere.

Avfall: Mål, Restavfall

90 kg

Avfall: Mål, Kildesortering

85 %

Avfall: Tiltak

Sortere i flere fraksjoner i kontoret vårt. Igangsette sortering på glass og metall.

Oppnå sorteringsgrad på 85 % eller bedre. Stille krav til leverandøren om ikke å overemballere produktene sine. Stille krav til entreprenøren om 85 % sorteringsgrad ved nybygg i større investeringsprosjekter. Vi har en målsetning om at e-handel er tatt i bruk i større omfang. Dette er tiltak som reduserer avfallsmengden.

Tilrettelegge for god kildesortering i alle bygg slik at brukeren kan bidra til god kildesortering.

Utslipp til luft og vann: Tiltak

Mål om å redusere CO2 utslippet med 187 tonn CO2 utfra 2019 nivået. Tilsvarende 12 % reduksjon. Dette er i tråd med del-målet på energi i klima- og energiplanen.

Annet

Ny barneskole og ny ungdomsskole er under oppføring. U-skolen ferdigstilles høsten 2020 og barneskolen ferdigstilles høsten 2021. Disse byggene oppføres som Breeam Excellent bygg med passivhus standard.